שאוכל מרובה על הפסולת. פי' בקונטרס משום דהשתא הוי טרחא יתירא למיסקליה לאוכל ואינו נראה לר"י דאי משום טרחא הוי מאי קמ"ל בסמוך הכא נמי כיון דאי בעי למיסקל לא מיסתקיל ליה עד דשקיל ליה לאכן כפסולת מרובה על האוכל דמי היכי הוי משום דאי טעמא כפסולת מרובה על האוכל ולכך הוצרך רש"י לפרש דל"ג עד דשקיל ליה לאכן על כן נראה לר"ת דטעמא משום דכי אוכל מרובה על הפסולת הוה פסולת כבטל לגבי רובו ומותר ליטלו מן האוכל ולזורקו אבל פסולת מרובה על האוכל לא בטיל ליה פסולת [a] לגבי אוכל[b] והשתא אמי שביר גירסת הספרים[c] דגבי חבית נמי כיון דאי בעי למיסקל לא מיסתקיל ליה [d] עד דשקיל ליה לאכן כפסולת מרובה על האוכל דמי[g] דכיון שאין יכול כלל ליטול מן היין בלא נטילת האכן לא חשיב[h] כבטיל לגבי האוכל כיון שהאוכל אינו ניכר כלל ואינו יכול ליטול הימנו כשהאכן על פי החבית. מ"ר. והא דמוקי לה בספ"ק דביצה (ל' יד: וסס) כגון דנפיש בטרחא וזוטר בשיעורא [i] באוכל קאי ולא אפסולת ולפירש"י קאי אפסולת ולא באוכל [וע"ל לא יכרוך הפסולת דנפיש בטירחא]:

לא שנו אלא בשבח. וא"ת תרתי חבירתה איתמר והא לא תקשה תרתי מתני' למה לי דהוה אמינא אכן ודאי שרי בשבח שנראה טפי כביטול החבית אבל מעות שעל גבי הכר אפילו בשבח ה"א דאסיר[a]: התם

והא מיפליג פליג עילויה דתניא [b] רבי יהודה אומר מעלין את המדומע באחד ומאה רבי שמעון בן אלעזר אומר נותן עיניו בצד זה ואוכל מצד אחר דרבי יהודה עדיפא מדר"ש בן אלעזר: **מתני'** [c] [a] האבן שע"פ החבית מטה על צדה והיא נופלת היתה בין החביות מגביה ומטה על צדה והיא נופלת מעות שעל הכר מנער את הכר והן נופלות [b] היתה עליו [d] לשלשת מקנחה בסמרטוט היתה של עור נותנין עליה מים עד שתכלה: **גמ'** אמר רב הונא אמר רב [e] לא שנו אלא בשוכח אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור: [היתה בין החביות כו']: [f] מאן תנא דכל היכא דאיכא איסורא והיתרא בהיתרא טרחינן באיסורא לא טרחינן אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן רשב"ג היא דתנן [g] הבורר קטנית ביו"ט ב"ש אומרים בורר אוכל ואוכל וב"ה אומרים [h] בורר כדרכו בחיקו ובתמחוי [i] ותניא אמר רשב"ג [j] במה דברים אמורים שהאוכל מרובה על הפסולת אבל פסולת מרובה על האוכל דברי הכל בורר אוכל והא הכא דכי אוכל מרובה על הפסולת דמי הכא נמי כיון דאי בעי למישקל לא משתקיל ליה יין עד דשקיל לה [k] לאכן כפסולת מרובה על האוכל דמי: היתה בין החביות מגביה: תניא רבי יוסי אומר היתה החבית מונחת באוצר או שהיו כלי זכוכית מונחין תחתיה למקום אחר ומטה על צדה והיא נופלת ונוטל הימנה מה שצריך לו ומחזירה למקומה: מעות שעל הכר: אמר רב אשי אמר רב לא שנו אלא בשוכח אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן [l] לא שנו אלא לצורך מקומו מטלטלו ועודן עליו וכן תני חייא בר רב מדיפתי לא שנו אלא לצורך גופו אבל לצורך מקומו מטלטלו ועודן עליו: מעות שעל הכר מנער וכו': א"ר אושעיא שכח ארנקי בחצר מניח עליה ככר או תינוק ומטלטלה אמר רב יצחק שכח לבינה בחצר מניח עליה ככר או תינוק ומטלטלה אמר רבי יהודה בר שילא אמר ר' אסי פעם אחת שכחו דסקיא מלאה מעות בסרטיא ובאו ושאלו את ר' יוחנן ואמר להן הניחו עליה ככר או תינוק וטלטלוה אמר מר זוטרא הלכתא כבל הני שמעתתא בשוכח רב אשי אמר אפילו שכח נמי [לא] [m] ולא אמרו [n] ככר או תינוק אלא למת בלבד אביי מנח כפא אכיפי רבא מנח סכינא אבר יונה ומטלטלה אמר רב יוסף כמה חריפא שמעתתא דדרדקי אימר דאמור רבנן בשוכח לכתחילה מי אמור אמר אביי אי לאו [o] דאדם חשוב אנא כפא אכיפי למה לי הא חזו למיזגא עלייהו אמר רבא אנא אי לאו דאדם חשוב אנא סכינא אבר יונה למה לי הא חזי לי לאומצא טעמא דחזי לאומצא הא לא חזי לאומצא לא [p] למימרא דרבא כרבי יהודה סבירא ליה והאמר רבא לשמעיה טווי לי בר אווזא ושדי מיעיה לשונרא התם

[a] נמי א מיי' פכ"ב מהל' שבת הל' ח טוש"ע ס"מ סי' שנ סעיף ד:
[b] ב מיי' פכ"ב שם הל' יח טוש"ע ס"מ סי' שנ סעיף ט:
[c] ג מיי' פכ"ב שם הלכה יז טוש"ע ס"מ סי' שנ סעיף ד:
[d] ד ה מיי' פ"ג מהל' י"ט הל' טו סמג לאוין עה טוש"ע ס"מ סי' תקי סעיף כ:
[e] ו ז מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה יח טוש"ע ס"מ סי' שנ סעיף ה:
[f] ח ז מיי' פכ"ב שם הלכה ט טוש"ע ס"מ סי' שיח סעיף ה:

מוסף רש"י

האבן שעל פי החבית. ומולרך ליטול מן סתיו שבתוכה (לעיל קכה:). **היתה עליו.** על הכר של בגד (זבחים צד:). **לשלשת.** גיעול של רוק או של טוחה (שם). **מקנחה בסמרטוט.** בשבת ואינו נוטן עליה מים לכלותה ולהעבירה מפני שהוא מכבס וכיבוס אב מלאכה הוא דהייט מלבן (שם). **נותנין עליה מים עד שתכלה.** בשטיפת מים, ומיהו שפשופי בידים לא (שם). **לא שנו.** דמותר לטלטל החבית והאבן עליה, דקתני ואם היתה בין חביות, שיש לטעותה שם שלא תפול האבן על החבית שבצדה, מגביה ומטה על צדה והא נוטלת (לעיל קכה:). **בשוכח.** האבן עליה בבמקומן (שם). **אבל במניח.** נעשית החבית בסיס לאבן שהיא דבר האסור ואין מטלטלין את החבית (שם). **במה דברים אמורים.** דאמרי ר"ש ליטול פסולת ממש ולהשליך (ביצה יד:).

מוסף תוספות

א. כיון דזוטרא בשיעורא הוי"ל פסולת כמאן דקאי בעיניה ואינו בר בטלול, ולפיכך בורר את האוכל שהוא בר טלטול. רעב"ש ביצה יד: ד"ה ופרקינן לא לגמלא, ופריך מחבית דאוכל מרובה על הפסולת הוא, וליבטיל אבן לגבי חבית ויהא מותר ליטלו. תוס' כתש"ס. ב. [ד]משני. תוס' כתש"ס. ג. דכי היכי דפסולת מרובה על האוכל לא בטיל פסולת לגבי אוכל, דחשיב כמאן דקאי בעיניה, כך האבן הזה קאי בעיניה ולא בטיל לגבי החבית. רעב"ש. ד. האבן. תוס' כתש"ס. ה. ואי לא אתמר אלא הך דמעות הוי"א דאבן אפי' מניח שרי. תוס' כתש"ס.

רבינו חננאל

והא מיפלג פליג עליה, דתניא ר' יהודה אומר מעלין את המדומע באחד ומאה, ר' שמעון אומר נותן עיניו בצד זה ואוכל מצד זה. ומפרקינן דר' יהודה עדיפא שרי יהודה מתיר אפילו להעלותה, ור' שמעון אינו מתיר להעלותה אלא לתת עיניו בצד זה ולאכול מצד זה. ותרוייהו סבירא להו סאה תרומה שנפלה למאה חולין בעת שנפלה למאה מותרין הן ובתקנון הן, ואין צריכין תיקון אלא סילוק סאה אחת מהן בלבד במקום התרומה. **פיסקא האבן שעל פי החבית מטה על צדה והיא נופלת.** אמר רב הונא אמר רב לא שנו אלא בשוכח אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור. פי' נעשת החבית כן לאבן ואסור להטות החבית כלל. והילכתא כוותיה דרב, דר' אמי אמר ר' יוחנן קאי כוותיה בפרק כל הכלים. היתה בין החביות מגביהה ומטה על צדה כו'.

[a] (תוספ' פט"ו), [b] (לעיל קכה:), [c] (מכות כד., [d] (פי' לוחמת מרגולים. ערוך), [e] (לעיל קכה: ע"ש), [f] (ביצה יד.), [g] (ב"ר שם ע"ש), [h] (לעיל ג: מג:), [i] (לעיל נא, וש"נ), [j] (ביצה נב., [k] (רש"ל ממ"ז), [l] (דף כד.), [m] (כמ"ש: דוחק שאם יטנה תפול), [n] (עי' יעב"ץ), [o] (לי"ל לגבי אוכל והאוכל לא בטיל לגבי פסולת משום דחבית וע"כ בורר את האוכל והשתא כו', [p] (לי"ל דאוכל קאי שהאוכל כפיס בטרחא ואם"ה בורר אוכל הוא"ל חזור בשיעורא ולא בטיל ליה פסולת.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דשקיל לה כפסולת כלי"ל ומיתת לאכן נמתק: **(ב)** רש"י ד"ה נותן וכו' כיבוס ממש לא דהוראל: **(ג)** ד"ה דכרי הכל וכו' והוה ליה למשקל: **(ד)** ד"ה ה"ג לא משתקיל ליה יין עד: **(ה)** תוס' ד"ה שאוכל וכו' לא משתקיל ליה יין עד:

גליון הש"ס

גמ' מאן תנא דכל היכא דאיכא איסורא והיתרא. עיין לעיל דף נא ע"ב תוס' ד"ה אינו טולו:

רבינו חננאל (המשך)

תניא ר' יוסי אומר היתה החבית מונחת באוצר או שהיו כלי זכוכית מונחין תחתיה, מגביהה למקום אחד ומטה על צדה ונוטל מה שצריך לו ומחזירה למקומה. **מעות שעל הכר.** נמי אוקמוה משמיה דרב בשוכח, אבל במניח נעשית הכר בסיס למעות ואסור אפילו לנענר. ואמר רבה משמיה דר' יוחנן לא שנו אלא לצורך גופו כגון שצריך (סבר) [הכר] לישב עליו, אבל אם הוא צריך למקומו, מטלטלן ועודן עליו. וכן תני חייא בר רב מדפתי. **והא** דא"ר הושעיא שכח ארנקי בחצר, ור' יצחק דאמר שכח לבינה בחצר, ויהודה בר שילא דאמר שכחו דסקיא מליאה מעות בסטיו, ואמרו שמניח עליה ככר או תינוק ומטלטלו, ואמר מר זוטרא הלכתא ככל הני שמעתתא בשכח. ולית הילכתא כוותייהו אלא הילכתא כרב אשי דהוא בתראה דאמר לא אמרו ככר או תינוק אלא למת בלבד. **אביי מנח כפא.** פי' תרווד. אכיפי, הן כגון כיפה של צמר. ורבא מנח סכינא אבר יונה, והוא מליח אבל [לא] היה מבושל, והיה מטלטל בן יונה אגב סכינא, (אמ') שאילו מותרין לטלטל בשבת דתניא בראשונה היו אומרים ג' כלים מותרין בשבת, מקצוע של בבילה, וזומליסטרון, וסכין קטנה שע"ג השולחן, וכפה היא זומליסטרון כדתנן נישלה כיפה טמאה משום מזלג. **ואקשינן** על רבה טעמא דחזי לאומצא הא לא חזי לאומצא לא דהא מוקצה הוא, כלומר כר' יהודה סבירא ליה ולא כר' שמעון, דאי ר' שמעון לית ליה מוקצה אלא אפילו בשר תפוח שרי לטלטולי'ה וכל [שכן] בשר אחר בין חי בין מליח. **ותוב** אקשינן עליה ומי סבר לה רבא כר' יהודה, והא [א"ל] רבא לשמעיה טוי ליה בר אווזא ביו"ט ושדי מיעיא לשונרא כר' שמעון, דאי כר' יהודה הא אמר כל דבר שאינו מוכן לאכילה אסור לטלטלו. ואפילו בהמה לא היה מתיר לבודקה אלא באשפה, שאם תימצא טריפה יניחנה באשפה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הסס כיון דמסרח. מעייל מי מלגנא ליה עד אורתא: **מאתמול דעתיה עליה.** לשונרא וכין דאתמשות נמי מוכן לבהמה הוה: **אוד. פורגו"ן דסתם עליס לחסקה ניתנו ולא לטלטול כלי: ואוד שנשבר. ביו"ט: נשברי כלים.** שנשברו היום דהוו להו מולד: **ש"מ.** דכרבי יהודה סבירא ליה דאית ליה מוקצה:

מתני' מעבירין. בידים מעל השלחן לכלב: **עצמות.** של אוזוזים דליים להו לב"ש מוקצה: **וב"ה אומרים מפנה אם הטבלה.** שיש תוכת כלי עליה אבל לא יטלטל הקליפין בידים כרבי יהודה: **מעבירין מעל השלחן.** סתמא היא: **פירורין פחות מכזית.** וכ"ש כזית כדמפרש טעמא שהם מאכל בהמה: **ושער של אפונין.** שרביטין של קטניות שהקטניות גדל בהם: **אפונין.** יש"ש: **עור בית אחיזה.** ב) [בית אחיזה] של עור שיאחזו בו: **מקנחין בו.** טבלא: **אין מקנחין בו.** שכשאוחזו נסתר בין אצבעותיו: **ניטל בשבת.** כשהוא נגוד: **ואינו מקבל טומאה.** דאינו לא כלי עץ ולא בגד ולא שק ולא מחצלת: **גמ' אנו אין לנו.** אין לנו סומכין על משנתינו כמות שהיא שנויה אלא מוחלפת שיטתה וב"ש כרבי יהודה בו': **אסור לאכדן ביד.** מדקתני מעבירין בידים ולא זריק להו: **דנים ליה מוקצה.** דאי ר' יהודה מאתמול לאו לבהמה קיימי שהרי האוכל היה עמהן והיום לוקח מהם: **שאין מתכוין.** שאין מתכוין לסחוט: **גרעינין.** של תמרים והם לבהמה: **ארמייתא.** תמרים רעים הם ומלכלין התמרים עצמן לבהמה הלכך אגב אימייהו לבהמה נמי קיימי: **פרסייתא.** תמרים עוכיס הם ואין מלכלין אותן לבהמה: **כל דרנו.** משתמש בו ואין כאן משום גזיון וממהמהו בתבשיל: **נקנח דמיה.** ספל של מיס: **גרף של ריעי.** לוכרן לפניו כשאוכל התמרים עד שנמאסות בעיניו וזוטלין אותן מפניו כגרף של ריעי ונותנן לבהמה: **זריק להו בגישני'.** אל עבר השלחן: **אחורי המטה.** שהוא מיסב עליה:

הדרן עלך נוטל

התם כיון דמסרח. ומתקלקל ואין ראוי למאכל אדם מאתמול דעתיה עילויה ליתנו לבהמה אע"ג דבשעה של אפונין ושל עדשים אסקינן לרבי יהודה אע"ג דחזו למאכל בהמה וכן גרעינין דלעיל בפרק במה מדליקין (דף כט.) דאמרינן לרבי יהודה אכלן אין מסיקין בגרעינין[א] מ"מ הכא שרי כדפי' התם[ב]: **ליטול מהן אוד.** גרגה לר"ת כפירוש ה"ג דאסירי משום תיקוני מנא דלפירו' זה (ד) דאע"ג דלא מתקלא[ג] ליה גזרינן אגא יבא לידי תיקון כלי: **עצמות וקליפין.** לא כפירוש הקונטרס דפירש אפילו קטן ואין ראוין לאכילת כלבים (ה) דהאי תנא אמרינן בגמרא דברבי שמעון סבירא ליה ור"ש בעי לכל הפחות ראויא למאכל בהמה דקתני מעבירין מעל השלחן פירורין כו' מפני שהוא מאכל בהמה ומוקמינן בגמרא כוותיה[ד]:

אנו אין לנו אלא ב"ש כר"י בו'. במסכת עדיות לא מיתניא בהדי קולי ב"ש וחומרי ב"ה והיינו כרב נחמן והא דלא מייתי סייעתא מהתם משום דמאי אולמא דהא מהא: **פירורין שאין בהן כזית אסור לאכדן ביד.** פי' בקונטר' מדקתני מעבירין ולא קתני זורקין אלא דבריהם נמי קתני מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין ולא קתני זורקין אע"פ שמותר לאכדן ביד ועוד דאמרינן בברכות בריש אלו דבריס (דף נב:) וב"ה אומריס אם שמש ת"ח הוא נוטל פירורין שיש בהן כזית ומניח פירורין שאין בהן כזית ומסייע ליה לר' יוחנן דאמר פירורין שאין בהן כזית אסור לאכדן ביד: שער של אפונין: מני ר"ש היא דלית ליה מוקצה אימא סיפא ספוג אם יש לו בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו אתאן לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור בהא אפילו ר"ש מודה[ה] דאביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא יומת[ה] הני גרעינין דתמרי ארמייתא שרו לטלטולינהו הואיל וחזיין אגב אמן ודפרסייתא אסור שמואל מטלטל להו אגב ריפתא: (שרנ"ם שפ"ז סימן): שמואל לטעמיה[ו] דאמר שמואל [ז]עושה אדם כל צרכו בפת[ח] רבה מטלטל להו אגב לקנא דמיא רב הונא בריה דרב יהושע עביד להו בגרף של ריעי א"ל רב אשי לאמימר[ט] [י]וכי עושין גרף של ריעי לכתחילה רב ששת זריק להו בלישנה רב פפא זריק להו אחורי המטה [כ]אמרו עליו על רבי זכריה בן אבקולס [ל]שהיה מחזיר פניו אחורי המטה וזורקן:

הדרן עלך נוטל אדם את בנו

התם דמסרח דעתיה עילויה מאתמול הכי נמי מסתברא דרבא כר' יהודה סבירא ליה[מ] דדרש רבא [א]אשה לא תכנס לבית העצים ליטול מהן אוד ואוד שנשבר אסור להסיקו ביום טוב לפי[ב] שמסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים שמע מינה: **מתני'** [ג]ב"ש אומרים [ד]מעבירין מעל השלחן עצמות וקליפין וב"ה אומרים [ה]מסלק את הטבלא כולה ומנערה מעבירין[ו] מלפני השלחן פירורין פחות מכזית ושער של אפונין ושער עדשים מפני שהוא מאכל בהמה [ז]ספוג אם יש לו עור בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו[ח] [ט](וחכמים אומרים) בין כך ובין כך [י]ניטל בשבת ואינו מקבל טומאה: **גמ'** [כ]אמר רב נחמן אנו אין לנו אלא ב"ש כרבי יהודה וב"ה כרבי שמעון: מעבירין [ל] מלפני השלחן פירורין: מסייע ליה לר' יוחנן [מ]דאמר רבי יוחנן [נ]פירורין שאין בהן כזית אסור לאכדן ביד: שער של אפונין: מני ר"ש היא דלית ליה מוקצה אימא סיפא ספוג אם יש לו בית דלית ליה אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו אתאן לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור בהא אפילו ר"ש מודה [ס]דאביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא יומת [ע]הני גרעינין דתמרי ארמייתא שרו לטלטולינהו הואיל וחזיין אגב אמן ודפרסייתא אסור שמואל מטלטל להו אגב ריפתא: (שרנ"ם שפ"ז סימן): שמואל לטעמיה[פ] דאמר שמואל [צ]עושה אדם כל צרכו בפת[ק] רבה מטלטל להו אגב לקנא דמיא רב הונא בריה דרב יהושע עביד להו בגרף של ריעי א"ל רב אשי לאמימר[ר] [ש]וכי עושין גרף של ריעי לכתחילה רב ששת זריק להו בלישנה רב פפא זריק להו אחורי המטה [ת]אמרו עליו על רבי זכריה בן אבקולס [א"א]שהיה מחזיר פניו אחורי המטה וזורקן:

הדרן עלך נוטל אדם את בנו

(א) ביצה לג., ב) (שם לב.) לעיל כח: כט. וקמד:, ג) נקמן קנ. [ביצה כ. תוספ' פי"ז מתני' איסכה ס"ק], ד) ס"ש מגמיהן, ה) [נר' תוס' ביצה כ. ד"ה וכ"ה], ו) ס"ש ל"ג, ז) נ"ש מקנחין בו וגעגל, ח) [נקמן קנ. ע"ש ביצה כ.], ט) כרכות נב: ע"ש, י) לעיל עה. קנ. קיח: קח. קכ: וקנב. סוכה לג: מחות ו. בכורות כה. [ביצה לו.], כ) כרכות נ: לעיל נ: ביצה כח:, ל) [נ"ל רבא עי' תוס' ד"ה רבא], מ) [ביצה שם. לו.], נ) [תוספ' פי"ז], ס) [נר' תוס' ביצה כ. ד"ה מגמיהן], ע) [נר' תוס' מנחות נח: ד"ה ומוכח דאמרי דזהו מקוגיות הפוסקות],

לעזי רש"י

פורגו"ן. שפוד חתיה. ייטי"ש. בקיה סוג אפונה.

מוסף תוספות

א. התם נמי [כיון דלא חזו אלא לחיותא או להסקה. ריטב"א שם], מאתמול דעתיה עילויה לחסיר הגרגרינן כשיאכל התמרים למחר [ריסיק [בהם]. תוס' הרא"ש שם], ואמאי חשיב ל' טפי נולד ממניעה דבר אוהא. תוס' לעיל כט. ד"ה אמנן. ב. (דהתם) [דהכא] בר אוזא נשחט מעי"ט ואין המעיים צריכים לאוז וכיון דמבעוד יום דעתיה למיתביה לשונרא אם יסריחו חשיבה הכנה מעלייתא אבל (הכא) הגרגרינן צריכין לאוכל וחשיבי כאוכל עצמו עד שיאכל התמרים [דאם הי' מפרישן מן האוכל, הי' האוכל מתקלקל. תוס' הרא"ש] לכך חשיב להו נולד ולא מהני מה שדעתו עליהם מאתמול. תוס' לעיל כט. ד"ה אמנן. ג. גירסת תוס' הרא"ש: מתקנא. ד. אבל כשאינו ראוי למאכל בהמה הוי כמו צרורות שבחצר. תוס' הרא"ש. ואפי' ר"ש מודה דאסיר כיון שאין תורת כלי עליהן. מי הר"ן. לכך נ"ל שהם ראויים למאכל בהמה כגון עצמות רכים וקליפי תפוחים, וב"ה סברי כיון דלא חזי למאכל אדם לא. תוס' ביצה כ. ד"ה מגמיהן. ה. שאם היה אסור לאכדן ביד הוה במשמע דתורת אוכלין לאדם הן ופשיטא דמותר לטלטלן כשאר אוכלין הראויין לאדם, ומאי קמ"ל. שיטה להר"ן. ו. לא שרינן לכתחילה אלא בדבר המותר לאדם חשוב. רמב"ן.

רבינו חננאל

ומסקנא דשמעתא דרבה כר' יהודה ס"ל, ופשוטה היא. **מתני' בה"א מבחדין מעל השולחן עצמות וקליפין** וכו'. אמר רב נחמן אנו אין לנו אלא ב"ש כר' יהודה וב"ה כר' שמעון. **מעבירין מעל גבי השלחן פירורין פחות מכזית.** מסייע ליה לר' יוחנן דאמר פירורין שאין בהן כזית מותר לאכדן ביד. **ספוג אם יש לו עור בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו.** אפילו לר' שמעון, דהא אי אפשר שלא לסחוט באחוז בספוג אלא אם יש לו עור בית אחיזה. **גרעינין דתמרי** (ארמי) **ארמייתא שרי לטלטולי הואיל וחזיין על גב אימן.** פי' רכים הן ונאכלין עם התמרים עצמן. **דפרסייתא שמואל** מטלטלינהו ואגב ריפתא, וכו' שמעתא. **הדרן עלך אדם**

(מ) במשנה מעבירין מעל השלחן פירורין: (נ) שם ומ"ש רש"י ותוספות ואלפסי לא גרסי וחכ"ל אבל מפי' המשניות להרמב"ם משמע דגרס לה: (ג) גמ' מעבירין מעל השלחן פירורין: (ד) תוס' ד"ה לעולל וכו' דלפירוש זה אינ"ג: (ה) ד"ה וחס ולא וכו' מודה ר' יהודה דאמרינן לומה:

מוסף רש"י

אוד. עץ לעצות אוד לתנור, פורגין בלע"ז, ושעמא משום דלא נתנו אלא להסיק אלא מ"מ נעשה כלי מנעוד יום (ביצה לג.). שמסיקין בכלים. דבני טלטול נמי ניהו ומעלעלן נמי להסיקן (ביצה לב.). ואין מסיקין בשברי כלים. שנשברו ביו"ט, דהשתא לא חזי לטלטול, ולא משום דחזו לסקה, אמטול לא להכי קיימא (שם) שנשברו בו ביום דהוו להו מולד (לעיל כח:). מעבירין. בשבת, עצמות. שאין ראוין לאכילה, וקליפין. קליפי אגוזים ולא מיתיבן למוקלה (ביצה ב.). **ובית הלל** אומרים. אין מטלטלין אותן בידים שמוקלה הן, אלא אין מעבירין מעל השלחן פירורין אלא בדבר המותר לאדם ומעבירה (שם). **אנו** אין לנו. בשיטת מפנה זו לפי שמוחלפת שיטתיה, אלא כך שמעתי מרבותיו דב"ש כר' יהודה וממחרי, דב"ה כר"ש (שם). מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא יומת. כאומר אחתוך ראש בהמה זו בשבת ואינו רוצה שתמות, דכיון דאי אפשר אלא תמות בתמכין דשיב ליה, וכי אמריגן דבר שאין מתכוין מותר כגון כיסי דאפשר ליה בלא איסור, כגון גוזר אדם מטה כמה וכפלה ומגלגל אלא יתכוין לעצות חרץ, כי עביד נמי חרץ דהוי מלאכה נמורה לא מיתייב,

---

הסס כיון דמסרח. מעייל מי מלגנא ליה עד אורתא: **מאתמול דעתיה עליה.** לשונרא וכין דאתמשות נמי מוכן לבהמה הוה: **אוד. פורגו"ן דסתם עליס לחסקה ניתנו ולא לטלטול כלי: ואוד שנשבר. ביו"ט: נשברי כלים.** שנשברו היום דהוו להו מולד: **ש"מ.** דכרבי יהודה סבירא ליה דאית ליה מוקצה:

מתני' מעבירין. בידים מעל השלחן לכלב: **עצמות.** של אוזוזים דליים להו לב"ש מוקצה: **וב"ה אומרים מפנה אם הטבלא.** שיש תוכת כלי עליה אבל לא יטלטל הקליפין בידים כרבי יהודה: **מעבירין מעל השלחן.** סתמא היא: **פירורין פחות מכזית.** וכ"ש כזית כדמפרש טעמא שהם מאכל בהמה: **ושער של אפונין.** שרביטין של קטניות שהקטניות גדל בהם: **אפונין.** יש"ש: **עור בית אחיזה.** ב) [בית אחיזה] של עור שיאחזו בו: **מקנחין בו.** טבלא: **אין מקנחין בו.** שכשאוחזו נסתר בין אצבעותיו: **ניטל בשבת.** כשהוא נגוד: **ואינו מקבל טומאה.** דאינו לא כלי עץ ולא בגד ולא שק ולא מחצלת: **גמ' אנו אין לנו.** אין לנו סומכין על משנתינו כמות שהיא שנויה אלא מוחלפת שיטתה וב"ש כרבי יהודה בו': **אסור לאכדן ביד.** מדקתני מעבירין בידים ולא זריק להו: **דנים ליה מוקצה.** דאי ר' יהודה מאתמול לאו לבהמה קיימי שהרי האוכל היה עמהן והיום לוקח מהם: **שאין מתכוין.** שאין מתכוין לסחוט: **גרעינין.** של תמרים והם לבהמה: **ארמייתא.** תמרים רעים הם ומלכלין התמרים עצמן לבהמה הלכך אגב אימייהו לבהמה נמי קיימי: **פרסייתא.** תמרים עוכיס הם ואין מלכלין אותן לבהמה: **כל דרנו.** משתמש בו ואין כאן משום גזיון וממהמהו בתבשיל: **נקנח דמיה.** ספל של מיס: **גרף של ריעי.** לוכרן לפניו כשאוכל התמרים עד שנמאסות בעיניו וזוטלין אותן מפניו כגרף של ריעי ונותנן לבהמה: **זריק להו בגישני'.** אל עבר השלחן: **אחורי המטה.** שהוא מיסב עליה:

הדרן עלך נוטל

התם כיון דמסרח. ומתקלקל ואין ראוי למאכל אדם מאתמול דעתיה עילויה ליתנו לבהמה אע"ג דבשעה של אפונין ושל עדשים אסקינן לרבי יהודה אע"ג דחזו למאכל בהמה וכן גרעינין דלעיל בפרק במה מדליקין (דף כט.) דאמרינן לרבי יהודה אכלן אין מסיקין בגרעינין[א] מ"מ הכא שרי כדפי' התם[ב]: **ליטול מהן אוד.** גרגה לר"ת כפירוש ה"ג דאסירי משום תיקוני מנא דלפירו' זה (ד) דאע"ג דלא מתקלא[ג] ליה גזרינן אגא יבא לידי תיקון כלי: **עצמות וקליפין.** לא כפירוש הקונטרס דפירש אפילו קטן ואין ראוין לאכילת כלבים (ה) דהאי תנא אמרינן בגמרא דברבי שמעון סבירא ליה ור"ש בעי לכל הפחות ראויא למאכל בהמה דקתני מעבירין מעל השלחן פירורין כו' מפני שהוא מאכל בהמה ומוקמינן בגמרא כוותיה[ד]:

אנו אין לנו אלא ב"ש כר"י בו'. במסכת עדיות לא מיתניא בהדי קולי ב"ש וחומרי ב"ה והיינו כרב נחמן והא דלא מייתי סייעתא מהתם משום דמאי אולמא דהא מהא: **פירורין שאין בהן כזית אסור לאכדן ביד.** פי' בקונטר' מדקתני מעבירין ולא קתני זורקין אלא דבריהם נמי קתני מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין ולא קתני זורקין אע"פ שמותר לאכדן ביד ועוד דאמרינן בברכות בריש אלו דבריס (דף נב:) וב"ה אומריס אם שמש ת"ח הוא נוטל פירורין שיש בהן כזית ומניח פירורין שאין בהן כזית ומסייע ליה לר' יוחנן דאמר פירורין שאין בהן כזית אסור לאכדן ביד: שער של אפונין: מני ר"ש היא דלית ליה מוקצה אימא סיפא ספוג אם יש לו בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו אתאן לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור בהא אפילו ר"ש מודה[ה] דאביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא יומת [ע]הני גרעינין דתמרי ארמייתא שרו לטלטולינהו הואיל וחזיין אגב אמן ודפרסייתא אסור שמואל מטלטל להו אגב ריפתא: (שרנ"ם שפ"ז סימן): שמואל לטעמיה[פ] דאמר שמואל [צ]עושה אדם כל צרכו בפת[ק] רבה מטלטל להו אגב לקנא דמיא רב הונא בריה דרב יהושע עביד להו בגרף של ריעי א"ל רב אשי לאמימר[ר] [ש]וכי עושין גרף של ריעי לכתחילה רב ששת זריק להו בלישנה רב פפא זריק להו אחורי המטה [ת]אמרו עליו על רבי זכריה בן אבקולס [א"א]שהיה מחזיר פניו אחורי המטה וזורקן:

הדרן עלך נוטל אדם את בנו

(א) ביצה לג., ב) (שם לב.) לעיל כח: כט. וקמד:, ג) נקמן קנ. [ביצה כ. תוספ' פי"ז מתני' איסכה ס"ק], ד) ס"ש מגמיהן, ה) [נר' תוס' ביצה כ. ד"ה וכ"ה], ו) ס"ש ל"ג, ז) נ"ש מקנחין בו וגעגל, ח) [נקמן קנ. ע"ש ביצה כ.], ט) כרכות נב: ע"ש, י) לעיל עה. קנ. קיח: קח. קכ: וקנב. סוכה לג: מחות ו. בכורות כה. [ביצה לו.], כ) כרכות נ: לעיל נ: ביצה כח:, ל) [נ"ל רבא עי' תוס' ד"ה רבא], מ) [ביצה שם. לו.], נ) [תוספ' פי"ז], ס) [נר' תוס' ביצה כ. ד"ה מגמיהן], ע) [נר' תוס' מנחות נח: ד"ה ומוכח דאמרי דזהו מקוגיות הפוסקות],

לעזי רש"י

פורגו"ן. שפוד חתיה. ייטי"ש. בקיה סוג אפונה.

מוסף תוספות

א. התם נמי [כיון דלא חזו אלא לחיותא או להסקה. ריטב"א שם], מאתמול דעתיה עילויה לחסיר הגרגרינן כשיאכל התמרים למחר [ריסיק [בהם]. תוס' הרא"ש שם], ואמאי חשיב ל' טפי נולד ממניעה דבר אוהא. תוס' לעיל כט. ד"ה אמנן. ב. (דהתם) [דהכא] בר אוזא נשחט מעי"ט ואין המעיים צריכים לאוז וכיון דמבעוד יום דעתיה למיתביה לשונרא אם יסריחו חשיבה הכנה מעלייתא אבל (הכא) הגרגרינן צריכין לאוכל וחשיבי כאוכל עצמו עד שיאכל התמרים [דאם הי' מפרישן מן האוכל, הי' האוכל מתקלקל. תוס' הרא"ש] לכך חשיב להו נולד ולא מהני מה שדעתו עליהם מאתמול. תוס' לעיל כט. ד"ה אמנן. ג. גירסת תוס' הרא"ש: מתקנא. ד. אבל כשאינו ראוי למאכל בהמה הוי כמו צרורות שבחצר. תוס' הרא"ש. ואפי' ר"ש מודה דאסיר כיון שאין תורת כלי עליהן. מי הר"ן. לכך נ"ל שהם ראויים למאכל בהמה כגון עצמות רכים וקליפי תפוחים, וב"ה סברי כיון דלא חזי למאכל אדם לא. תוס' ביצה כ. ד"ה מגמיהן. ה. שאם היה אסור לאכדן ביד הוה במשמע דתורת אוכלין לאדם הן ופשיטא דמותר לטלטלן כשאר אוכלין הראויין לאדם, ומאי קמ"ל. שיטה להר"ן. ו. לא שרינן לכתחילה אלא בדבר המותר לאדם חשוב. רמב"ן.

רבינו חננאל

ומסקנא דשמעתא דרבה כר' יהודה ס"ל, ופשוטה היא. **מתני' בה"א מבחדין מעל השולחן עצמות וקליפין** וכו'. אמר רב נחמן אנו אין לנו אלא ב"ש כר' יהודה וב"ה כר' שמעון. **מעבירין מעל גבי השלחן פירורין פחות מכזית.** מסייע ליה לר' יוחנן דאמר פירורין שאין בהן כזית מותר לאכדן ביד. **ספוג אם יש לו עור בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו.** אפילו לר' שמעון, דהא אי אפשר שלא לסחוט באחוז בספוג אלא אם יש לו עור בית אחיזה. **גרעינין דתמרי** (ארמי) **ארמייתא שרי לטלטולי הואיל וחזיין על גב אימן.** פי' רכים הן ונאכלין עם התמרים עצמן. **דפרסייתא שמואל** מטלטלינהו ואגב ריפתא, וכו' שמעתא. **הדרן עלך אדם**

(מ) במשנה מעבירין מעל השלחן פירורין: (נ) שם ומ"ש רש"י ותוספות ואלפסי לא גרסי וחכ"ל אבל מפי' המשניות להרמב"ם משמע דגרס לה: (ג) גמ' מעבירין מעל השלחן פירורין: (ד) תוס' ד"ה לעולל וכו' דלפירוש זה אינ"ג: (ה) ד"ה וחס ולא וכו' מודה ר' יהודה דאמרינן לומה:

מוסף רש"י

אוד. עץ לעצות אוד לתנור, פורגין בלע"ז, ושעמא משום דלא נתנו אלא להסקה אלא מ"מ נעשה כלי מנעוד יום (ביצה לג.). שמסיקין בכלים. דבני טלטול נמי ניהו ומעלעלן נמי להסקה (ביצה לב.). ואין מסיקין בשברי כלים. שנשברו ביו"ט, דהשתא לא חזי לטלטול, ולא משום דחזו לסקה, אמטול לא להכי קיימא (שם) שנשברו בו ביום דהוו להו מולד (לעיל כח:). מעבירין. בשבת, עצמות. שאין ראוין לאכילה, וקליפין. קליפי אגוזים ולא מיתיבן למוקלה (ביצה ב.). **ובית הלל** אומרים. אין מטלטלין אותן בידים שמוקלה הן, אלא אין מעבירין מעל השלחן פירורין אלא בדבר המותר לאדם ומעבירה (שם). **אנו** אין לנו. בשיטת מפנה זו לפי שמוחלפת שיטתיה, אלא כך שמעתי מרבותיו דב"ש כר' יהודה וממחרי, דב"ה כר"ש (שם). מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא יומת. כאומר אחתוך ראש בהמה זו בשבת ואינו רוצה שתמות, דכיון דאי אפשר אלא תמות בתמכין דשיב ליה, וכי אמריגן דבר שאין מתכוין מותר כגון כיסי דאפשר ליה בלא איסור, כגון גוזר אדם מטה כמה וכפלה ומגלגל אלא יתכוין לעצות חרץ, כי עביד נמי חרץ דהוי מלאכה גמורה לא מיתייב,

---

(א) ביצה לג., ב) (שם לב.) לעיל כח: כט. וקמד:, ג) נקמן קנ. [ביצה כ. תוספ' פי"ז מתני' איסכה ס"ק], ד) ס"ש מגמיהן, ה) [נר' תוס' ביצה כ. ד"ה וכ"ה], ו) ס"ש ל"ג, ז) נ"ש מקנחין בו וגעגל, ח) [נקמן קנ. ע"ש ביצה כ.], ט) כרכות נב: ע"ש, י) לעיל עה. קנ. קיח: קח. קכ: וקנב. סוכה לג: מחות ו. בכורות כה. [ביצה לו.], כ) כרכות נ: לעיל נ: ביצה כח:, ל) [נ"ל רבא עי' תוס' ד"ה רבא], מ) [ביצה שם. לו.], נ) [תוספ' פי"ז], ס) [נר' תוס' ביצה כ. ד"ה מגמיהן], ע) [נר' תוס' מנחות נח: ד"ה ומוכח דאמרי דזהו מקוגיות הפוסקות],

לעזי רש"י

פורגו"ן. שפוד חתיה. ייטי"ש. בקיה סוג אפונה.

מוסף תוספות

א. התם נמי [כיון דלא חזו אלא לחיותא או להסקה. ריטב"א שם], מאתמול דעתיה עילויה לחסיר הגרגרינן כשיאכל התמרים למחר [ריסיק [בהם]. תוס' הרא"ש שם], ואמאי חשיב ל' טפי נולד ממניעה דבר אוהא. תוס' לעיל כט. ד"ה אמנן. ב. (דהתם) [דהכא] בר אוזא נשחט מעי"ט ואין המעיים צריכים לאוז וכיון דמבעוד יום דעתיה למיתביה לשונרא אם יסריחו חשיבה הכנה מעלייתא אבל (הכא) הגרגרינן צריכין לאוכל וחשיבי כאוכל עצמו עד שיאכל התמרים [דאם הי' מפרישן מן האוכל, הי' האוכל מתקלקל. תוס' הרא"ש] לכך חשיב להו נולד ולא מהני מה שדעתו עליהם מאתמול. תוס' לעיל כט. ד"ה אמנן. ג. גירסת תוס' הרא"ש: מתקנא. ד. אבל כשאינו ראוי למאכל בהמה הוי כמו צרורות שבחצר. תוס' הרא"ש. ואפי' ר"ש מודה דאסיר כיון שאין תורת כלי עליהן. מי הר"ן. לכך נ"ל שהם ראויים למאכל בהמה כגון עצמות רכים וקליפי תפוחים, וב"ה סברי כיון דלא חזי למאכל אדם לא. תוס' ביצה כ. ד"ה מגמיהן. ה. שאם היה אסור לאכדן ביד הוה במשמע דתורת אוכלין לאדם הן ופשיטא דמותר לטלטלן כשאר אוכלין הראויין לאדם, ומאי קמ"ל. שיטה להר"ן. ו. לא שרינן לכתחילה אלא בדבר המותר לאדם חשוב. רמב"ן.

רבינו חננאל

ומסקנא דשמעתא דרבה כר' יהודה ס"ל, ופשוטה היא. **מתני' בה"א מבחדין מעל השולחן עצמות וקליפין** וכו'. אמר רב נחמן אנו אין לנו אלא ב"ש כר' יהודה וב"ה כר' שמעון. **מעבירין מעל גבי השלחן פירורין פחות מכזית.** מסייע ליה לר' יוחנן דאמר פירורין שאין בהן כזית מותר לאכדן ביד. **ספוג אם יש לו עור בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו.** אפילו לר' שמעון, דהא אי אפשר שלא לסחוט באחוז בספוג אלא אם יש לו עור בית אחיזה. **גרעינין דתמרי** (ארמי) **ארמייתא שרי לטלטולי הואיל וחזיין על גב אימן.** פי' רכים הן ונאכלין עם התמרים עצמן. **דפרסייתא שמואל** מטלטלינהו ואגב ריפתא, וכו' שמעתא. **הדרן עלך אדם**

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

חבית א שנשברה מצילין הימנה מזון שלש סעודות ואומר לאחרים באו והצילו לכם ובלבד שלא יספוג (א) אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין ואם יצאו מעצמן אסורין ר' יהודה אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר ואם למשקין היוצא מהן אסור ב חלות דבש שריסקן מע"ש ויצאו מעצמן אסורין (א) ורבי אליעזר מתיר: **גמ'** תנא לא ב יספוג ביין ולא יטפח בשמן שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ת"ר ג נתפזרו לו פירות בחצר מלקט על יד ואוכל אבל לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול: אין סוחטין את הפירות: ג אמר רב יהודה אמר שמואל מודה היה רבי יהודה לחכמים בזיתים וענבים מ"ט כיון דלסחיטה נינהו יהיב דעתיה ועולא אמר רב חלוק היה ר' יהודה אף בזיתים וענבים ורבי יוחנן אמר הלכה כרבי יהודה בשאר פירות ואין הלכה כרבי יהודה בזיתים וענבים אמר רבה אמר רב יהודה אמר שמואל מודה היה רבי יהודה לחכמים בזיתים וענבים ד ומודים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות א"ל רבי ירמיה לרבי אבא אלא במאי פליגי א"ל לכי תשכח אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא בתותים ורמונים פליגי דתניא ה זיתים שמשך מהן שמן וענבים שמשך מהן יין והכניסן בין לאוכל בין למשקין היוצא מהן אסור ו תותים שמשך מהן מים ורמונים שמשך מהן יין והכניסן לאוכלין היוצא מהן מותר למשקין ולסתם היוצא מהן אסור דברי רבי יהודה וחכמים אומרים בין לאוכלין בין למשקין היוצא מהן אסור וסבר רבי יהודה סתם אסור ד) והתנן ז חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון חלב בהמה אינו מטמא אלא לרצון אמר ר' עקיבא קל וחומר הוא ומה חלב האשה שאינו מיוחד אלא לקטנים מטמא לרצון ושלא לרצון חלב הבהמה שמיוחד בין לקטנים בין לגדולים אינו דין שיטמא בין לרצון ובין שלא לרצון אמרו לו אם טמא חלב האשה שלא לרצון ח שדם מגפתה טמא יטמא חלב הבהמה שלא

רש"י

חבית. מצילין הימנה מזון ג' סעודות. ואפילו בכלים הרבה דאילו בחד מנא אמרי' בכל כתבי הקדש (לעיל דף קכ.) דכמה דבעי מציל: **לכם.** כל אחד מזון ג' סעודות: **ובלבד שלא יספוג.** שלא ישים ספוג במקום היין לחזור ולהטיפו בכלי גזירה שמא יסחוט: **אין סוחטין את הפירות.** דהוי ליה מפרק (ב) תולדה דדישה: **אסורין.** גזירה שמא יסחוט לכתחילה: **רבי יהודה אומר אם לאוכלין.** הם מכונסין אותם פירות היוצא מהן מותר דלא ניחא ליה במה שזבו וליכא למגזר בהן שמא יסחוט: **ואם למשקין.** מכונסין אסורין דניחא ליה במאי דנפקא מינייהו ונתקיימה מחשבתו ואיכא למיגזר שמא יסחוט והכי אמרי' בביצה(ה) דטעמא דמשקין שזבו משום שמא יסחוט הוא: **חלות דבש.** מאחר שמרוסקין הדבש זב מאליו מתוך השעוה ואין דרך לסוחטו הלכך רבי אליעזר מתיר. וחכמים אוסרין גזירה אטו שאינן מרוסקין דילמא מרסק להו (ג): **גמ' ויטפח.** מכניס בו כפו והשמן נדבק בה ומקנחו בשפת הכלי ואסרוה משום עובדין דחול: **מודה ר' יהודה בזיתים.** דאע"ג דהכניסן לאוכלין היוצא מהן אסור דכיון דרובן לסחיטה קיימי כי אתו לידי משקה יהיב דעתיה למיהוי ניחא ליה בהכי: **אפי' בזיתים וענבים.** הואיל והני לאוכלין נכנסו: **מסתברא בתותים ורמונים פליגי.** דאיכא דבעו להו למשקין הלכך משוו להו רבנן כזיתים וענבים ור' יהודה פליג עלייהו אבל שאר פירות ליכא דבעי להו למשקין הלכך מודו רבנן בהם: **שמשך.** זב מאליהן כמו נהרות המושכין (לעיל דף קכא.): **והכניסן.** מתחילתן בין לאוכלין בין למשקין כו': דרמונים קרי יין משום דאית להו קיוהא: **וחכ"א כו'.** והא דנקט רב נחמן לישנא דמסתברא ולא אמר בהדיא דבתותים ורמונים פליגי משום דאיכא למימר פליגי בתותים ורמונים וה"ה לשאר פירות ולהודיעך כחו דרבי יהודה נקט להו ואי משום ברייתא דלקמן דשמעינן מינה דמודים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות לאו בהדיא שמעינן לה דאיכא למימר רבי יהודה היא כדפרכינן עלה: **וסבר רבי יהודה סתם.** שלא פירש לאוכל ולא למשקה הוי המשקה הזב מהן אסור: **והתנן חלב האשה מטמא.** מכשיר: **לרצון ושלא לרצון.** בין שיצא ממנה לרצון בין שיצא שלא לרצון. שהחלב קרוי משקה שנאמר ותפתח את נאד החלב ותשקהו (שופטים ד): **חלב הבהמה אינו מטמא אלא אם כן יצא לרצון.** ואי לא לא חשיב משקה ואם נגע בו שרץ אינו מקבל טומאה וטעמא מפרש לקמיה: שדם

תוספות

חבית. ובלבד שלא יספוג. אפילו יש לו עור בית אחיזה דליכא חשש סחיטה אסור כדמפרש בגמרא שלא יעשה כדרך שעושה בחול: **מלקט על יד ואוכל.** נראה דל"ג ואוכל מדקתני סיפא אבל לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה משמע הנך דווקא אסירי משום עובדא דחול אבל לתוך ו) כפו א שרי ב: **ורבי יוחנן אמר הלכה כרבי יהודה בשאר פירות.** בריש מסכת ביצה (דף ג. ושם) רבי יוחנן רמי דר' יהודה אדרבי יהודה תנן ר"י אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר אם למשקין כו' אלמא כל לאוכלין אוכלא דאיפרת הוא ורמינהו ועוד אמר ר"י מתנה אדם על הכלכלה של פירות ביו"ט ראשון ואוכלה בשני וכן ביצה שנולדה בראשון אוכלה בשני בשני אין בראשון לא ואמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה וצריך לומר דהיא דמתנה אדם מחליף דאי מתני' מחליף אם כן במאי דנקט הכא ר' יהודה הוה ליה למינקט רבנן וה"ל למימר הלכה כרבנן בשאר פירות. מ"ר. ז) ולי נראה דאפילו אפיך מתני' אתי שפיר ג כעין שמצינו בב"ק בפרק הגוזל קמא (דף צו:) דתנן גזל בהמה והוכחשה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזילה ר"מ אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך ואמר בגמרא אמר רבי חנינא בר אבדימי אמר רב הלכה כר"מ ופריך ורב שביק רבנן ועביד כר"מ כו' עד דמסיק דרב מתניתין איפכא אתנא' אלמא אע"פ שהיה שונה במתניתין וחכ"א בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך וה"ל למימר השתא הלכה כחכמים אפ"ה נקט ר"מ לפי מה שהאחרים שונין המשנה ה"נ נקט רבי יוחנן רבי יהודה בשמעתין וכן נמי מצינו בשילהי פ"ק דסוכה (דף יט:) דתנן העושה סוכתו כמין צריף ר"א פוסל וחכמים מכשירין ואמרינן בגמרא אביי אשכחיה לרב יוסף דגני בכילת חתנים בסוכה א"ל כמאן כר"א א"ל שבקת רבנן ועבדת כר"א אמר ליה ברייתא איפכא תניא השתא היה לו להשיב רב יוסף כרבנן ולא כר"א כיון דאיהו איפכא תני אלא כן דרך הש"ס בכל מקום. נראה לי: **הלכה כר' יהודה בשאר פירות.** אע"ג דבריש ביצה (ד' ג.) גזר ר' יוחנן ביצה שנולדה ביו"ט משום משקין שזבו ד והכא לא גזר בשאר פירות ה י"ל דשייך טפי לגזור בביצה לפי שהיא עומדת ליסחט מן התרנגולת ח) ודרך לגומעה חיה ו אבל שאר פירות ז אין עומדים ליסחט כלל. ח מ"ר: **שמשך מהן שמן כו'.** פי' בקונט' שמשך זב מאליהן כמו נהרות המושכין ולפירושו צריך לומר הכניסן בין לאוכלין כו' היינו הכניסן מתחילתן ואין הלשון משמע כן ט ועוד קשה לר"י דאי משך מאליו קאמר גבי תותים שמשך מהם מים ה"ל למימר שמשכו או שנמשכו דמים בכל מקום לשון רבים ועוד קשה לר"י אם כן הך ברייתא הוה תיובתא דרב ורבי יוחנן דאמרי לעיל חלוק היה רבי יהודה בזיתים וענבים דהכא משמע דבזיתים וענבים מודה י אלא נראה לר"י דמשך דמשך אאדם קאי וסחטן יא תחילה ושוב יב הכניסן יג דהשתא לרב ורבי יוחנן דסברי חלוק היה רבי יהודה בזיתים וענבים נקט דוקא משך יד דאיכא למיחש טפי טו דילמא יהיב דעתיה לסחוט משקה אחר שהכניסו נמי לאכילה מאחר שסחטן תחילה להוציא מהן משקה טז הא לא משך יז לא יח ולשמואל דאמר מודה רבי יהודה בזיתים וענבים יט נקט משך משום רבותא דתותים ורמונים דאפילו משך הכניסן לאוכלין היוצא מהן מותר. מ"ר: **חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון.** והא דתנן במסכת מכשירין (פ"א) כל משקה שתחילתו לרצון אף על פי שאין סופו לרצון או שסופו לרצון אף על פי שאין תחלתו לרצון מכשיר לא דמי רצון דהתם לרצון דהכא דהתם איירי בשעת נפילתן על הזרעים שיהא לרצון דבעינן יותן דומיא דכי יתן מה יתן דניחא ליה אף יותן דניחא ליה אבל הכא איירי בשעת פרישה מן האשה או מן הבהמה: **לרצון ושלא לרצון.** כדמפרש בסמוך טעמא משום דדם מגפתה טמא וחלב ודם חד הוא דדם נעכר ונעשה חלב ולא צריכין למה שפי' בקונט' כ משום דאיקרי משקה שנאמר ותפתח את נאד החלב ותשקהו ונראה לר"י דהא דאיצטריך לפרש האי טעמא בפ' דם נדה (נדה דף נה:) גבי חלב האשה הנ"מ לרבי עקיבא דשמעתין דלית ליה טעמא ט) דפרישה כא או למאן דלית ליה דם נעכר ונעשה חלב אבל לרבנן דשמעתין לא צריך (ד) כדפרישית לחלב האשה אלא דוקא לטמא חלב בהמה לרצון. י) מ"ר: מחמיר

עין משפט נר מצוה

א א ב מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה טז סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שלה סעיף א:
ב ג מיי' שם פכ"א הל' יא טוש"ע שם סעיף ה:
ג ד ה ו מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה יב סמג שם טוש"ע א"ח סי' שכ סעיף א:
ד ז מיי' פ"י מהלכות טומאת אוכלין הל' ד:
ה ח שם הל' ה ופ"א מהל' משכב ומושב הלכה טז:

מוסף רש"י

אין סוחטין את הפירות. סחיטה אב מלאכה היא (חולין יד:) **או:** דהוי ליה מפרק דבר ממשאו הגדל בתוכו והיא תולדה דדש (לעיל יח.). **ואם יצאו מעצמן אסורין.** בו ביום גזירה שמא יסחוט (ביצה ג. חולין יד:). **אם לאוכלין.** אם היו עומדין לאכילה ולא לסחוט (חולין שם). **היוצא מהן מותר.** בו ביום (ביצה ג.) דכיון דלא ניחא ליה ליכא למיגזר אי שרית להו בשתיה היום אתי לסחוט, דהא לאו להכי קיימא (חולין שם וכעי"ז ביצה שם). **ואם למשקין היוצא מהן אסור.** הואיל ונתקיימה מחשבתו אי שרית להו כשזבו איכא למיגזר בהו שמא יסחוט, דהא להכי קיימא (חולין שם). **חלות דבש.** שכוורת רודה ועשוין כמין חלות של שעוה והדבש בתוכן (לעיל יט:). **שריסקן.** כותתן (שם). **אסורין.** לאותו שבת באכילה (שם). **מודה היה ר' יהודה לחכמים בזיתים וענבים.** שאפילו הכניסן לאכילה, הואיל ורוב בני אדם סוחטין אותם, האי נמי ממליך עלייהו, ואי שרית למשקין שזבו מהן אתי למיסחט (חולין יד:). **כיון דלסחיטה נינהו.** סתם ענבים, **יהב דעתיה.** עלייהו למשקין, וכי הוו משקין הוה ליה נתקיימה מחשבתו וגזירה שמא יסחוט, ופלוגתייהו בתותים ורמונים (שם).

מוסף תוספות

א. אפילו בקערה וכיו"ב. ריטב"א. ב. דכיון דלצורך הוא לא אסרו חכמים אלא בנותנם לסל וקופה. ריטב"א. ג. דר' יוחנן קאמר לפי דברי אותם האמוראים דלא סברי מוחלפת השיטה, לדבריכם הכי הוא. תוס' ביצה ג. ד"ה רבי יוחנן. ד. ומשום גזירה דשמא יסחוט. רמב"ן. ה. כ"ש בביצה דהו"ל למשרי דלא שייכא ביה סחיטה כלל. רמב"ן. והא ודאי טפי הוה להו למגזר בשאר פירות אטו זיתים וענבים ותותים ורמונים מלמגזר בביצה. ריטב"א. ו. ולא מפסיד אוכלא בהכי דמיא לזיתים וענבים, דמה זיתים וענבים משקין שבהן בלועין ועשויין להוציא מהן, אף ביצה נמי בלועה ועשויה לצאת. רמב"ן. ז. דעבידי לאכילה. רמב"ן. ח. וכשאדם סוחטן הוא מפסידן מאכילה, לא גזרינן בהו, דליכא משום שמא יסחוט. רמב"ן. ט. דהו"ל למימר והכניסן תחלה קודם שמשך. תוס' הרא"ש. י. דקתני בין לאוכלין ובין למשקין היוצא מהם אסור. ריטב"א. בדברי ר' יהודה. פי' הר"ן. יא. ומשך מהם משקין קצת. תוס' הרא"ש. יב. נמלך. תוס' הרא"ש. יג. לאוכלין. תוס' הרא"ש. יד. דאינהו סברי דהא דמודה ר' יהודה הכא בזיתים וענבים היינו משום. תוס' הרא"ש. טו. אי שרית ליה היוצא מהן. רשב"א. טז. והוה ניחא ליה במשקה דידהו. ריטב"א. יז. [אלא] הכניסן מתחלה לאוכלין. רשב"א. יח. [ד]בכי הא ודאי פליג ר' יהודה. רשב"א. יט. ס"ל דה"ה נמי לא משך, [אלא ה]כניסן מתחילה (אפילו) לאוכלין. רשב"א] והאי. תוס' הרא"ש. כ. הא דחלב טמא. תוס' הרא"ש. כא. גי' תוס' הרא"ש: דפרישית.

מסורת הש"ס

א) ביצה ג. חולין יד:, ב) לעיל יט:, ג) חולין יד:, ד) מכשירין פ"ו מ"ח כריתות יג., ה) [דף ג.], ו) [בפסקי תוספות איתא כפותו], ז) [עיין תוס' ביצה ג. ד"ה ר"י אמר], ח) נ"א ועוד ור"י לא איירי רק משאר פירות גם מזיתים וענבים אבל מתותים ורמונים אינו מזכיר כלום דעתו משא"כ ר' יהודה דאמר בפי' תותים ורמונים אם הכניסן לאוכלין היוצא מהן מותר והן דומין לביצה ואפ"ה ס"ל דבראשון אסור בביצה וע"כ רמי ליה אהדדי במסכת עירובין לט. ובמס' ביצה והיותר פשוט שאין להגיה כלום וצ"ל ודרך לגומעה ור"ל לייסב דאף אם עומדת לסחיטה ומ"מ צריך עוד תיקון ואינו ראוי לדמות למשקין שזבו שא"צ שום תקון ע"ז אמר ודרך כו'., ט) י"ג דפרישית, י) [ועי' תוס' נדה יט: ד"ה כתיב הכא],

הגהות הב"ח

(א) במשנה ור"א מתיר. נ"ב ר' אלעזר גרסי' עי' בפירש"י בפ"ק דשבת דף יט ריש ע"ב: (ב) רש"י ד"ה אין סוחטין וכו' מפרק דהוא תולדה: (ג) ד"ה חלות וכו' להו הס"ד ואח"כ מ"ה ולא יטפח: (ד) תוס' ד"ה לרצון וכו' לא צריך לחלב האשה כדפי' אלא:

רב נסים גאון

הכי נמי מסתברא דרבא כר' יהודה סבירא ליה, דדרש רבא אשה לא תכנס לבין העצים ליטול מהן אוד. אוד שנשבר ביום טוב אסור להסיקו לפי שמסיקים בכלים ואין מסיקין בשברי כלים. וזה שוה לדברי ר' יהודה שאמר במשנה בפ' במה מדליקין [דף כט] ואין מסיקין בשברי כלים דברי ר' יהודה, הואיל וסבירא ליה כוותיה בנולד במוקצה נמי, דתנן בסוף מסכתא [לקמן דף קנו] ר' יהודה אומר אם לא היתה נבילה מערב שבת אסורה לפי שאינהמן המוכן, כר' יהודה סבירא ליה. ולכך אמר סכינא אבר יונה למה לי הא חזי לאומצא, דדייקת מינה הא לא חזי לאומצא לא, וכמו שאמר בתחילת מסכת יום טוב [דף ב] דאית ליה מוקצה אית ליה נולד ודלית ליה מוקצה לית ליה נולד, כי הכלל עיקר אחד חוזר והיא ההכנה. אמר רב נחמן אנו אין לנו אלא בית שמאי כרבי יהודה ובית הלל כרבי שמעון. וכן אמרו עוד מני ר' שמעון היא דלית ליה מוקצה. ועיקר דברי רבי יהודה ור' שמעון בפרק כירה [דף מד] וכבר פירשנוה למעלה. אתאן לרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור. עיקר דבריו של ר' יהודה במשנה במסכת בכורות [דף לג] ובמס' יום טוב [דף כג] וכבר פירשנו דבריו גם במס' [זו בפרק] כירה. סליק פרק נוטל

רבינו חננאל

פרק עשרים ושנים

חבית שנשברה מצילין הימנה מזון ג' סעודות וכו'. תנא לא יספוג ביין בכפיו, ולא יטפח בשמן ביד כדרך שהוא עושה בחול. לא יטפח, כדאמרינן בכל מקום טופח ע"מ להטפיח, וכדתנן בפרק החובל בחבירו וכו' מעשה באחד שפרע ראשה של אשה כו' עד שימרה עומדת על פתח חצרה ושיבר הפך בפניה ובה כאיסר שמן, גילתה ראשה והיתה מטפחת ומנחת על ראשה וכו'. **ת"ר** נתפזרו לו פירות בחצירו מלקט על יד ואוכל, אבל לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול וכו'. **וחלקו** רב יהודה אמר שמואל ורב ועולא, כל חד וחד מעמיד מחלוקת ר' יהודה וחכמים, ור' יוחנן אמר הלכה כר' יהודה בשאר פירות ואין הלכה כמותו בזיתים וענבים. **א"ר** אבא אמר רב יהודה אמר שמואל מודה היה רבי יהודה לחכמים בזיתים וענבים, ומודים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות. ובמאי פליגי בתותים ורמונים, דתניא זיתים שמשך מהן שמן, וענבים שמשך מהן יין, והכניסן בין לאוכלין בין למשקין היוצא מהן אסור. תותים שמשך מהן מים, ורמונים שמשך מהן יין, והכניסן לאוכלין היוצא מהן מותר. למשקין ולסתם, היוצא מהן אסור דברי ר' יהודה, וחכ"א בין לאוכלין בין למשקין היוצא מהן אסור. נמצאת חלוקת ר' יהודה וחכמים בתותים ורמונים, ובה א"ר יוחנן הלכה כר' יהודה בשאר פירות. וכיון שפסק ר' יוחנן הלכה כר' יהודה הוצרכנו לברר דבריו, ולפיכך אמרינן וסבר ר' יהודה סתם אסור והתנן במסכת מכשירין [וכו']

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שלא לרצון [א]**ישדם מגפתה טהור אמר להן מחמיר אני בחלב מבדם שהחולב לרפואה טמא** [ב]**והמקיז לרפואה טהור אמרו לו סלי זיתים וענבים יוכיחו** [ג]**שהמשקין היוצאין מהן לרצון טמאין שלא לרצון טהורים מאי לאו לרצון דניחא ליה שלא לרצון בסתמא ומה זיתים וענבים דבני סחיטה נינהו שלא לרצון ולא כלום תותים ורמונים דלאו בני סחיטה נינהו לא כ"ש לא לרצון בסתמא שלא לרצון דגלי אדעתיה דאמר לא ניחא לי ואיבעית אימא שאני סלי זיתים וענבים כיון דלאיבוד קיימי מעיקרא אפקורי מפקרי להו אשכחן ר' יהודה דמודי לרבנן בזיתים ובענבים רבנן דמודו ליה לרבי יהודה בשאר פירות מנלן דתניא סוחטין**

בפגעין

מחמיר אני בחלב מבדם שהחולב לרפואה טמא והמקיז לרפואה טהור. ג"כ מאי דמטמינן אלב האשה לא מחמת דם הוא דדם נעכר ונעשה אלב דא"כ מולב לרפואה טהור כמו דם אלא ודאי משום דכתיב ותפתח את נאד החלב ואומר רבי דבתגם נקבו מולב לרפואה דהכי נמי הו"מ להשיב לרבנן מחלב בהמה גופה שדמה טהור (ג) וחלבה טמא ג"כ החלב אינו טמא מחמת דם אלא משום דכתיב ותפתח את נאד החלב וא"כ אלא לרצון נמי מהאי טעמא יהא טמא. מ"ר: **סלי זיתים וענבים יוכיחו שמשקה היוצא מהן לרצון טמא שלא לרצון טהור.** בשילהי מסכת מכשירין מסיים לא אם אמרת בסלי זיתים וענבים שהרי תחילתו אוכל וסופו משקה תאמרו בחלב שתחילתו וסופו משקה: **מאי לאו לרצון דניחא ליה ושלא לרצון בסתמא.** ולרצון ושלא לרצון דגבי חלב אשה ליכא למימר דמיירי בשלא לרצון בסתמא ודווקא בסתמא אבל אמר לא ניחא לי אינו מטמא דהא לפי מה שפירשתי הטעם משום דם מגפתה אפי' אמר לא ניחא לי נמי מטמא אלא משום דשלא לרצון דקתני בטולהו באשה ובהמה וזיתים וענבים מיירי בכל ענין בין מסתמא בין אמר לא ניחא לי: **תותים ורימונים דלאו בני סחיטה נינהו.** תימה לי מאי קשה דילמא הא דתניא לעיל גבי תותים ורמונים למשקין ולסתם היולת מהן אסור הכ"מ במשך דוקא והכא בלא משך איירי הלכך שלא לרצון דהיינו בסתמא לא תשיב משקה: **לא לרצון בסתמא ושלא לרצון דגלי דעתיה דאמר לא ניחא לי.**

(ג) דתניא התם בכריתות פרק אמרו לו (דף יג.) התירו (ג) לו למגע טומאת מת להניק את בנה ובנה טהור ופריך בנה אמאי טהור כיון דינק חלב אימוי ליה מחלב וכי תימא לא איתכשר איתכשר בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד ואע"ג דחלב אשה משקה הוא ואין צריך הכשר [משמע ליה] דמה שהוא בפי התינוק אע"פ שהתינוק יונק תשיב כאוכל וצריך הכשר לפי שזהו מאכלו של תינוק וקאמר דאיתכשר בטיפה המלוכלכת בפי הדד דהוי משקה כשתם חלב דלאו לאוכל נעי ליה ומשני רב נחמן אמר רבה בר אבוה (ד) בתקיפה אחת שלא הניח טיפה המלוכלכת ע"פ הדד אמר רבא שתי תשובות בדבר אחד דקא חזינן ליה לפומיה דינוקא דמלא חלבא ועוד מקום חלב מעין הוא דהא תנן חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון מאי היא דלא ניחא ליה וקתני מטמא פי' אלמא תשיבא כמעין מדמטמא שלא לרצון וכיון דחשוב כמעין גם בפי התינוק נמי יהא חשוב כמשקה כמו שאם היה מעין ואין צריך הכשר כך צריך לפרש דאם"ל דאינו מזכיר מעין אלא כלומר דכמשקה תשיב ג"כ מאי צריך למימר שלא לרצון מאי היא כו' דמדקתני לרצון מטמא הו"מ למיפרך אלמא לרצון תשיב כי משקה ואשה דמניקה את בנה לרצון הוא אלא אמר רבא כו' עד ולרבא מקום חלב מעין הוא ולא צריך הכשר והתנן האשה שנטף חלב מדדיה ונפל לאויר התנור טמא וקשיא לן במאי איתכשר ואמר ר' יוחנן בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד והשתא קשה לר"י מאי קאמר במאי איתכשר דמדבעי הכשר אלמא אוכל תשיב ליה וא"כ איך יטמא אוכל את התנור והא אין אוכל מטמא כלי ואומר ר"י דה"פ וקשיא לן במאי איתכשר כלומר לא מצינא שאין התנור טמא אלא חלב הנוטף מדדיה גופה אמאי יהא טמא הא לא איתכשר ומשני בטיפה המלוכלכת ע"פ הדד ואותה טיפה עצמה המלוכלכת ע"פ הדד הא דטמא התנור שהיא חשובה משקה ומשקה מטמא כלי דתמרינן בפ' קמא דמכילתין (דף יג.) והשתא פריך שפיר לרבא דאמר דאפילו אמר לא ניחא לי מטמא אלא האשה דתשיב משקה והכא תשיב ליה אוכל אבל לר"נ אמר רבה בר אבוה אמי שפיר דהכא דאמר לא ניחא לי ודאי תשיב ליה אוכל ונטף חלב מדדיה תשיב לא ניחא ליה כיון שהוא נופל לאויר תנור ואזיל לאיבוד דודאי לא ניחא ליה ועוד פריך התם לרבא מדתניא ט' משקין בזב הזיעה וליחה קרוחה והריעי טהורים מכלום למעת עינו ודם מגפתו וחלב האשה מטמא טומאת משקין ברביעית רוקו וזובו ומימי רגליו מטמא טומאה חמורה בכל שהוא ואי אמרת מקום חלב מעין הוא חלב באשה נמי יטמא טומאה חמורה בכל שהוא כזובו ורוקו וקשה לרבי מאי קפריך לעולם מעין הוא ואפ"ה לא יטמא טומאה חמורה משום דבעינן דומיא דרוק כדאיתא בגדה (ל' נו.) מה רוק שמתגלגל ויוצא וחוזר ונבלע אף כל שמתגלגל ויוצא וחוזר ונבלע יצא חלב שבאשה שמתגלגל ויוצא ואינו חוזר ונבלע ומימה הוא לומר דמה שהוא חוזר ונבלע גרס לו ליחשב כמעין ומכל מקום ודאי כן הוא וצריך לומר דמה שהיה חושבו רבא כמעין להיות תשיב משקה בפי התינוק היינו משום דסלקא דעתיה שחוזר ונבלע ומייתי ראיה מן המשנה דחוזר ונבלע הוא מדקתני מטמא שלא לרצון דהיינו אמר לא ניחא לי א"כ חוזר ונבלע הוא דאי לאו הכי אם אמר לא ניחא ליה לא יהיה מטמא והשתא פריך ליה מהכא דאינו חוזר ונבלע אלמא מקום חלב האשה לאו מעין הוא ופריך אי הכי קשה הא דקתני מטמא שלא לרצון ומשני מי סברת שלא לרצון דלא ניחא ליה לא שלא לרצון בסתמא דדעתיה דתינוק קרובה גבי חלב אבל אמר לא ניחא ליה טהור והכא דנטף חלב מדדיה ונפל לתוך התנור כאומר לא ניחא ליה תשיב דודאי לא ניחא ליה כיון שהלך לאיבוד והא דקאמר שלא לרצון בסתמא היינו כשנופל בקערה שאינו הולך לאיבוד דמהני טעמא דדעתיה דתינוק קרובה גבי חלב לאחשוביה אז כמשקה וכפי התינוק לעולם כאוכל תשיב והשתא קשה לר"י מדא דבשמעתא מסקינן אפכא לרצון בסתמא ושלא לרצון דאמר לא ניחא ליה ודומיא דהך דזיתים וענבים הוי ההוא דחלב האשה דאי לאו הכי לא אייך למימר יוכיחו וכ"ת ס"ל כאינעית אימא דאמר שאני סלי זיתים וענבים כיון דלאיבוד קיימא אפקורי מפקר להו אכתי קשה דדומיא דהכי אית לן למימר בחלב האשה דאזיל לאיבוד וא"כ היינו באומר לא ניחא ליה והתם מטמא דוקא סתמא אבל לא ניחא ליה טהור ועוד קשה לרבי מאי קאמר התם אלא קשה הא מתני' וקאמר נמי מי סברת שלא לרצון לא ניחא ליה וקאמר דלא ניחא ליה (ה) טהור ואמאי הא טעמא שלא לרצון טמא היינו משום דחשיב דם מגפתו דדם נעכר ונעשה חלב כדפי' לעיל וא"כ גם אמר לא ניחא ליה נמי יהא טמא. מ"ר:

מי

ו א ב מיי' פ"י מהלכות טומאת אוכלין הל"ג:
ז ג מיי' פ"ח שם הלכה כ וס"י הלכה יג:

רבינו חננאל

אמרו לו זיתים וענבים יוכיחו שהמשקין היוצא מהן לרצון טמאין. פי' מקבלין טומאה, מפני שהן משקין והמשקין אין צריכין הכשר, ושלא לרצון טהורין כלומר אוכלין הן, וכיון שלא הוכשרו אינן מטמאין. ובאנו להעמיד משנה זו לרצון דניחא ליה, שלא לרצון בסתמא, להודיע כי אפילו זיתים וענבים דבני סחיטה נינהו סתמא אוכל הן, וכ"ש תותים ורמונים. ואמרינן לא, פירוש לרצון דמתניתין בסתמא וכל סתם משקה הוא חשוב, ופירוש שלא לרצון דגלי אדעתא בפירוש שאין רצונו להוציא מהן משקין. איבעית (תימא) [אימא] שאני סלי זיתים וענבים כיון שהסלין לאו בני קיבול משקה הן, דבר ידוע הוא שכל משקה השותת מהן לעפר (ו)הולך וזהו לאיבוד, כאילו מעיקרא הפקירן וכשאינן חשובין, ולפיכך הן טהורין. תוב אתינן לפרושי דרבנן מודו ליה לר' יהודה בשאר פירות מיהא דתניא סוחטין

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מחמיר וכו' שדמה טהור. נ"ב ובתוספות יו"ט פוף מס' מכשירין מתרץ קושית זו דבאמת דם כהמה לשתיה מכשיר כמו חלב שהוא לשתיה ע"כ מוכרח לומר מדם הקזה והחולב לרפוא' ע"ש: (ב) ד"ה לא לרצון וכו' לא ניחא לי תניא כנ"ל ותוס' ד' נ"מ: (ג) בא"ד התירו לה למגע טומא מת: (ד) בא"ד אמר רבה בר אבוה שיונק בתקיפה: (ה) בא"ד וקאמר דלא ניחא ליה טהור:

הגהות הגר"א

(א) שדם מגפתה. שלא אשה אם נגף רגלה או ידה וכל תבורה שילא ממנה דם כדאמר בפרק דם הנדה (נדה דף נה:) דם חלליה דהיינו דם הרוג קרוי משקה שנאמר ודם חלליה ישתה[ד] ודם מגפתו מפרש התם דדם חלליה הוי דמה לי קטליה כוליה מה לי קטליה פלגא ומלב כדם מגפתו דדם נעכר ונעשה חלב[ג] ודם מגפתה סתמיה שלא לרצון הוא וטמא: **יטמא חלב הבהמה שלא לרצון.** בתמיה שהרי דם מגפתה טהור דבהמה לאו בכלל חלב הוא. ומיהו דם שחיטה מכשר משום דאיתקש למים דכתיב (דברים יב) על הארץ תשפכנו כמים: [ד] **מחמיר אני בחלב.** לטמאו אף שלא לרצון מנדם: **שהחולב.** לרפואת הבהמה שלא יזיקנה חלבה טמא דהא לרצון הוא והמקיז דם לבהמתו לרפואה טהור דדם מגפתה היא והואיל והחולב לרפואה טמא אף הנוטף שלא לרצון טמא: **אמרו לו.** אינו דומה שלא לרצון ליולא לרצון שהרי סלי זיתים וענבים יוכיחו שהמשקה כו': **שלא לרצון בסתמא.** וקתני טהורין דלא תשיב משקה אי רבי יהודה קאמר לה קשיא ואי רבנן קאמרי כל שכן טהורין לרבי יהודה דהא מידי דלרבנן משקה הוא לרבי יהודה לאו משקה הוא וכ"ש מידי דלרבנן לאו משקה והשתא ומה זיתים וענבים כו'. והוא הדין מאי למירמי נמי זיתים וענבים אזיתים וענבים דקתני לעיל דמודה בהו רבי יהודה דאף לאוכלין היולת מהן אסור אלא הא אלימא ליה לאקשויי דתותים ורמונים דלאו בני סחיטה נינהו קתני לעיל דסתם אסור והכא קתני דאפי' זיתים וענבים סתמא לאו למשקה: **דגלי דעתיה.** בהדיא ואמר לא ניחא לי והוי גילוי דעתא טפי מהכאיכו לאוכלין: **ואיבעית אימא שאני סלי זיתים וענבים וכו'.** ודווקא נקט סלין שהמשקה הנוטף מהן נופל לארץ והולך לאיבוד הלכך סתמא לא ניחא ליה: **אפקורי מפקיר.** להפוך משקה. אבל שאר כלים אפילו תותים ורמונים אימא לך סתמא למשקה:

בפגעין

(ד) תוס' ד"ה מחמיר וכו' שדמה טהור. נ"ב ובתוספות יו"ט פוף מס' מכשירין מתרץ קושית זו דבאמת דם כהמה לשתיה מכשיר כמו חלב שהוא לשתיה ע"כ מוכרח לומר מדם הקזה והחולב לרפוא' ע"ש: (ג) ד"ה לא לרצון וכו' לא ניחא לי תניא כנ"ל ותוס' ד' נ"מ: (ד) בא"ד התירו לה למגע טומא מת: (ה) בא"ד וקאמר דלא ניחא ליה טהור: